

BÖLÜM 10

EDEBİYAT ÜZERİNE TEMELLENDİRİLEN İNGİLİZCE ÖĞRETİMİNDE YÖNTEMSSEL SEÇİMLER: KURGUSAL VE KURGUSAL OLMAYAN EDEBİ METİNLER

Ceren İŞIKLI¹

GİRİŞ

Yabancı dil olarak İngilizcenin eğitimini edebiyat temelli bir yaklaşımla vermek, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeleri için etkili yollardan biri olarak kabul edilmektedir. Ayrıca İngilizce eğitiminde edebiyat odaklı yaklaşım, öğrencinin bütüncül gelişimini gerçekleştirmenin güçlü bir yolu olarak da görülmektedir. Başka bir deyişle, edebiyat merkezli yaklaşımda, öğrenenlerin estetik, kültürel, sosyal ve ahlaki değerlerinin gelişmesinde önemli derecede katkısı bulunması amaçlanmaktadır. Böylece edebi metinlerin İngilizce öğretimi bağlamında sunduğu büyük potansiyel açıkça ortaya çıkacaktır. Öğrencilerin İngilizce derslerinde çalıştıkları ders kitaplarındaki okuma metinlerine bakılırsa, bu argümanın gayet mantıklı olduğu kabul edilebilir. Öğrenenler genellikle okudukları metinlerin çoğunu uzun vadede unutmaktadır. Bunun aksine, edebiyat metinlerinin tümünün veya en azından, bunlara ilişkin kısıtlı da olsa sağlanan bazı bilgilerin, edebi olmayan metinlere kıyasla hatırlanmasının daha kolay olduğu kabul edilmektedir. Bunun nedeni, edebiyat kaynaklı metinlerin öğrencilerin ilgilerine, hislerine ve duygularına daha çok hitap etmesi ve çekici gelmesiyle izah edilebilir. Eğitim-sel ve pedagojik kıstaslara uygun olarak seçilmiş edebiyat metinlerini okurken öğrencilerin dikkatlerinin daha uzun süre dağılmadan odaklamayı sağlaması da bir diğer sebep olabilir. Bununla birlikte kelimeler ile anlamların bulunduğu belleğin hafızalarda hatırlama gücünü pekiştirici etki yaratması da önemli bir neden olarak görülebilir. “İnsanlar okudukları hikâyeyi içselleştirerek adeta onun ayrılmaz bir parçası olarak kendilerini hissettiklerinde gerçek bilgiler daha uzun ve eksiksiz hatırlanabilmektedir” (Gutkind, 2012, akt. Goodwin, 2018, 166). Edebi metinleri okuyan öğrenciler, uzun vadede, ana karakterlerin kim olduğunu, tartışılan konuların ne olduğunu, yazarın okuyucuya aktarmaya çalıştığı mesajları ve

¹ Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, ceren.isikli@hotmail.com

hatta yazar veya yazarların kim olduğunu söyleyebilecek kadar birçok ayrıntıyı anımsayabilmektedir. Bununla beraber, edebi metinlerden oluşmayan eğitsel içeriklere bakıldığında (örneğin yabancı dil öğrenenler için), özel olarak tasarlanan İngilizce ders kitaplarında yer alan metinlerin paragraf ağırlıklı nesir türü olduğu gözlenmektedir. Bu tür okuma parçalarının, genellikle, edebî metinlerde bulunan nitelikleri ihtiva etmediklerinden öğrenciler tarafından hatırlanmaları çok daha güçtür. Dolayısıyla, öğrenciler söz konusu metinlerin içinde karşılaştıkları sözcük ve cümleleri de çabuk unutabilmektedirler. Bu durumun İngilizce eğitim ve öğretimi açısından önemli sonuçları bulunmaktadır. Şöyle ki edebiyatın eğitsel önemi artık daha iyi idrak edilmiş olup edebi içeriklerin İngilizce ders programlarında neredeyse her kademeyi kapsayacak şekilde ve okul müfredatı ile uyum içinde daha yaygın olarak kullanılmaya başlandığı gözlenmektedir. Bununla birlikte, günümüzün akademik tartışmalarının daha çok, edebî metinlerin kullanılıp kullanılmaması ile ilgili olmayıp, “kurgusal mı veya gerçekçi edebî eserler mi kullanılmalı?” ikilemi üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çerçevede, edebiyatın bu iki türü arasında hangisinin İngilizce öğrenimi için daha faydalı olacağı konusu irdelenmek üzere karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada, İngilizce öğretiminde kurgusal temelde olmayan edebiyat yaklaşımının, kurgusal içerikli daha iyi bir alternatif sunup sunmadığı konusu tartışılmaktadır. Ayrıca, bu konu üzerinde çalışan araştırmacılar tarafından, İngilizce dersi için farklı edebiyat veya edebi metin türlerinin kullanımına ilişkin ileri sürülen başlıca argümanların neler olduğu ve hangilerinin ne şekilde savunulduğu sorusuna, kuramsal çerçevede yanıt vermek amaçlanmaktadır. Konuya ilişkin kaydedilen son gelişmeler ile bilimsel görüşler kümülatif bir şekilde değerlendirilip ortaya çıkarılmak amacıyla güncel literatürün incelemesine sunulmaktadır. Bunun sonucunda ise İngilizce öğretimi bağlamında okuyuculara, kurgusal olmayan edebiyat türünün neden kurgusal edebiyata göre, göreceli olarak, tercih edilmesi ve başvurulması gereken bir yöntem olduğu anlatılmaktadır.

İngilizce Dersinde Kurgusal ve Kurgusal Olmayan Edebiyat İkilemi

John Dewey'e (1916, 1938) göre, okullar toplumun küçük bir örneklemini oluşturmaktadırlar. Eğitimci olan yazar, okulların toplumsal çevrede meydana gelen çeşitli siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşantılara yönelik deneyimsel bağlantılar kurulması gerektiği görüşünü taşımaktadır. Bu görüş doğrultusunda, okul müfredatları, sosyal çevreleri için önem arz eden küresel ve yerel gündemleri içerecek şekilde düzenlenmektedir. İngilizce öğretimi bakımından bunun anlamı, önemli sosyal sorunlara eğilmek suretiyle, öğrenciler için gerek dilsel nitelikler bakımından gerekse ahlaki, kültürel ve sosyal gelişimlerinin daha etkin sağlanması açısın-

dan değer teşkil ettiği düşünülen temaların\konuların, İngilizce müfredatının bir parçası haline getirilmesi gerektiğidir. Irkçılıkla mücadele, savaşların önlenmesi, insan haklarının korunması, yoksullukla mücadele, çevreyi koruma, sosyal adaletsizlik, kadın sorunları, cinsiyet eşitliği, küresel ısınma, iklim değişikliği, göç ve kültürel olaylar önemli gündem konuları olarak sayılabilir.

Akademisyenler, öğretmenler ve eğitim sosyologlarının şu müteakip konuda hemfikirdirler: Önemli sosyal sorunları ele alan edebiyat, öğrencilerin bütüncül gelişimini destekleyen, onların eleştirel düşünme becerilerinin gelişimi ile motivasyon düzeyleri üzerinde önemli bir etkisi olan eğitim ortamının oluşturulmasında büyük bir rol oynamaktadır. Edebiyat metinlerinin eğitim ortamında böyle belirleyici bir etkisinin bulunması, öğrencilerin kişisel yaşamlarıyla bağ kurmalarını sağlamayı, onları düşünmeye sevk etmeyi hedefleyen sosyo-kültürel ve tarihsel bağlamları bulunan özgün niteliklerinden kaynaklanmaktadır. Bütünsel gelişimin, “şu üç ana bileşenden oluştuğu kabul edilmektedir: Psiko-dilbilimsel gelişim, estetik gelişim ve sosyo-ahlaki gelişim. Bu her üç bileşenin de İngilizce dil eğitimi müfredatına edebi metinlerin kaynaştırılması suretiyle elde edilebilecek sonuçlar olduğu değerlendirilmektedir” (Trajanoska, Jovanchevska & Jolevska-Popov, 2019). Gerçekten de edebiyat türüne eğitimde başvurulması sayesinde, hem öğretmenler hem de öğrenciler için çoklu gelişim düzeylerine ulaşmakta, böylece daha etkin bir eğitim gösterme imkânı elde edilmektedir. Edebiyat üzerine temellendirilen İngilizce öğretimini karakterize eden bu düzeyler şöyle de ifade edilebilirler: Dilsel yeterlilik, yönemsel zenginlik, motivasyon kaynağı olma, estetik ve ahlaki değerlerin pekiştirilmesi ve sosyo-kültürel gelişim sağlama. Bu düzeye erişilmesine ilave olarak, diğer müfredat dersleri ile tematik bağlantılar kurmak da mümkündür. Nitekim buna disiplinler arası perspektif denilmektedir. Bazı araştırmacılara göre, “sözkonusu dil eğitiminde azami düzeyde tatminkâr sonuçlar elde etmek ve etkinliği sağlamak” amacıyla edebiyat-temelli yabancı dil müfredatının uygulanabilmesine yönelik bütünleştirici yaklaşım, en doğru çözüm yöntemi olarak öne çıkmaktadır. (Trajanoska, Jovanchevska & Jolevska-Popov, 2019, s. 37):

“Biz, örneğin eleştirel makale türleri gibi, kurgusal olmayan metinleri, kapsamlı ve bütüncül bir yöntem sunmaları nedeniyle, dil eğitiminde kullanılmasını tavsiye ederiz. Bu yöntem sayesinde, öğretmenler öğrencilerin kişisel gelişimleri üzerinde bireyi bir bütün olarak ele alan bir yaklaşımla çalışma olanağına sahip olabilmektedirler (30).”

Edebiyat, öğrencilerin aynı anda tek bir kaynaktan ve birden fazla gelişim düzeylerinde çalışabilmelerini sağlama özelliğini bulduran zengin bir potansiyele

ve güce sahiptir. Takahashi (2015), orijinal edebî metinlerin İngilizce öğrenenlerin iletişimsel yeterliliğini geliştirmeye yardımcı olduğunu öne sürmektedir. İngilizce dersinde edebiyat metinlerinden ne derecede yararlanılabileceği ve edebiyatın hangi yönlerinin nasıl araştırılabileceği konusu, İngilizce öğretmenlerine, öğrencilerin ihtiyaç ve ilgi alanlarına uygun, müfredat hedefleri ile de uyumlu İngilizce derslerini planlama, organize etme ve uygulama esnekliğini sunmaktadır.

Konuya ilişkin olarak gerçekleştirilen kapsamlı alan araştırmalarının gösterdiği üzere akademisyenler, öğretmenler, öğrenciler ve araştırmacılar arasında yabancı dil öğretimi bağlamında özgün edebiyat metinlerinin kullanılmasının, özgün içerikli olmayan ders materyalleriyle karşılaştırıldığında büyük ölçüde yararlı olacağı konusunda genel bir fikir birliği vardır (Al Azri & Al-Rashdi, 2014; Arifa, 2011; Sundana, 2017). Ancak, bahse konu alan çalışmaları irdelendiğinde, yabancı dil öğretiminde kurgusal edebiyat metinleri ile kurgusal olmayan edebiyat metinleri arasında tercihler konusunun kapsamlı ve eksiksiz olarak araştırılmadığı görülmektedir. Bu bağlamda araştırmacıların, metinlerdeki özgünlük konusunda hemfikir iken İngilizce öğretiminin temellendirilmesi gereken boyutun, kurgusal edebiyat olup olmayacağı hususunda bölünmüş oldukları ve görüş birliğine varamadıkları gözlenmektedir. Edebiyat metinlerinin her iki türüne ilişkin kaynak örnekleri Şekil 1’de verilmiştir:

Edebiyatın kurgusal biçimleri	Edebiyatın kurgusal olmayan biçimleri
Roman, öykü, uzun ve kısa hikâyeler (modern, klasik), oyunlar, şiir, flaş-kurgu, anlatıcı şiir vs.	Haberler, gazete ve dergi makaleleri, biyografi, belgesel, reality-show, gerçek olaylardan esinlenen filmler, edebiyat nitelikli gazetecilik ve habercilik, anılar, saha çalışma notları, günlük, etnografik gözlemler (mülakat/görüşme), halkla ilişkiler konuşmaları, reklamcılık vs.

Şekil 1. Edebiyatın kurgusal ve kurgusal olmayan biçimleri

Kurgusal içerikli edebiyat metinleri veya kurgusal olmayan, olgusal gerçeklere dayalı edebiyat biçimleri arasında ve yöntemsel tercihler bakımından, bu iki türden hangisinin dil öğrenimi için daha yararlı olduğunu belirleyecek düzeyde yeterli araştırma yapılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, son zamanlarda yapılan çalışmalarda bu konuyu yakından ele alan birçok bilimsel görüşün ortaya çıkmasıyla, yeni imkân ve yöntemlere ulaşıldığı söylenebilir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında bazı araştırmacılar tarafından, İngilizce öğretiminde kurgusal olmayan metin türünün önemi üzerinde durulmakta ve önceliğin bu tür metinlere verilmesi gerektiği yönünde görüş belirtilmektedir (Song & Buchanan, 2019; Trajanoska, Jovanchevska & Jolevska-Popov, 2019). Kurgusal olmayan edebiyat metinleri kullanıldığında öğrenciler kendi ailelerinden başlamak üzere yakın ve uzak sosyal çevreleriyle daha fazla etkileşimsel dinamikler içine girmeye teşvik edilmiş olmaktadır. Bu bağlamda “kurgusal olmayan edebî içerikler tüm insanları - ırk, din, cinsiyet ve yaş bakımından etkilemektedir” (Song & Buchanan, 2019, s. 48) görüşü de ayrı bir anlam taşımaktadır.

Bu çerçevede, “kurgusal metinlerin birçok farklı görüşlerin bir araya getirilip tartışılabileceği ortak bir zeminin oluşturulmasına imkân sağladığı” kabul edilse de; Trajanoska, Jovanchevska & Jolevska-Popov gibi yazarlar (2019, s. 33) “kurgusal olmayan, başka deyişle günümüz gündemini meşgul eden önemli sosyal meselelerin tartışıldığı eleştirel nitelikli makalelere başvurulmasının daha doğru bir seçenek” oluşturacağına inanmaktadır. Bu yazarlara göre, kurgusal olmayan edebiyat kapsamında önemli sosyal meselelere yer verilmesi, hem öğretmenler hem öğrenciler açısından daha iyi bir motivasyon kaynağı oluşturmaktadır. Yine adı geçen bu yazarlara göre, bu yaklaşım sayesinde, söz konusu meselelerin güncelliği, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde konuları kendi kişisel yaşamlarıyla ilişkilendirme eğilimlerinden dolayı, ister geçmiş tecrübeleri, ister şu anki yaşantıları bakımından olsun, konu ve olgular arasında doğrudan bağlantı kurabilmelerini sağlamaktadır. Bu sayede öğrencilerin yapıcı ve verimli tartışmalara zemin bulmaları, fikir alışverişinde bulunmaları, kişisel örnek sunmaları gibi eğitsel eylemlerin gerçekleştirilmesi için harika fırsatlar yaratılmaktadır. Kurgusal olmayan edebiyat türünü İngilizce dili öğretim müfredatının kapsamına almak, öğrencilere gerek edebiyatla gerekse birbirleriyle ve öğretmenleriyle gerçek etkileşim kurma fırsatını vermektedir. Öğrencilerde eleştirel düşünme becerilerini geliştirmenin modern okul müfredatlarının ortak amacı olduğu düşünülürse, bu yaklaşımın benimsenmesi büyük bir fırsat olarak ortaya çıkmaktadır.

Trajanoska, Jovanchevska & Jolevska-Popov (2019), kurgusal olmayan edebiyat metinlerinin İngilizce sınıflarında yabancı dil öğrenme çeşitliliği bağlamında

çok yönlü bakış açısı sunmasından dolayı bu yöntemin, İngilizce öğretimi açısından daha uygun bir seçenek olduğunu öne sürmektedirler. Bununla birlikte, savdukları bu görüşün bazı araştırmacıların ortaya koyduğu bulgularla tam olarak örtüşmediği de görülmektedir. Şöyle ki, kurgusal olan veya kurgusal olmayan edebiyat türlerinin İngilizce öğrenenler açısından dil gelişimleri üzerinde esaslı bir fark yaratmadığı, dolayısıyla iki tür arasında nitelikli bir ayrımın yapılmasının anlamsız olduğunu öne süren bazı yazarlar mevcuttur. Bu bağlamda, Ward, Schell, Brown & Thomason (2019), yabancı dil öğretiminde kurgusal ve kurgusal olmayan edebiyat türlerine başvurulmasının öğrencilerin dil becerilerinin gelişimi üzerinde hiçbir fark yaratmayacağını savunmaktadırlar. Appley (1998), kurgusal ve kurgusal olmayan edebiyat metinlerinin öğrencilerin okuma becerileri üzerinde yarattığı etkiler bakımından önemli bir fark göstermediğini ifade etmek suretiyle, bu görüşe destek olmaktadır.

Sukmawan, Setyowati & El-Sulukiyyah (2021), özgün edebiyat içerikleri açısından kurgusal türü olmayan metinlerin, kurgusal türü olanlardan üstün olup olmadığına ilişkin bilimsel kanıtlar elde etmek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu yazarlar, her iki metin türünün de genel olarak öğrencilerin performansı üzerinde “eşit derecede etkili” olduğu sonucuna varmışlardır. Bununla birlikte söz konusu araştırmacılar, öğrencilerin okuduğunu anlama becerisinin gelişiminde etkisi olduğu bilinen anahtar sözcükler ile sık kullanılan ifadelere kurgusal metinlerde daha sık rastlanıyor olmasından dolayı, kurgusal veya “yapay” içeriklerin yabancı dil öğretiminde başlangıç seviyeleri için daha uygun olacağını dile getirmişlerdir (Crossley ve ark., 2007). Diğer taraftan, kurgusal olmayan edebiyat metinlerinin, sunduğu dilsel kullanım imkânlarından dolayı orta ve ileri düzey öğrenciler için daha doğru bir seçenek olacağı ifade edilmektedir. Aynı araştırmacılar İngilizce öğretmenlerine, yabancı dil öğretiminde edebiyat metinlerinin kullanımının faydalarını, özellikle yazma becerileri açısından analiz ederek, yabancı dil öğretiminde sözlü edebiyat, folklor, klasik ve modern edebiyattan örnekler vermeleri, özgün materyalleri kurgusal türden seçmelerini tavsiye etmektedirler.

Yabancı dil öğretiminde edebiyat metinlerinin kurgusal türüne karşın kurgusal olmayan türünün kullanımı ile ilgili oluşan ikilemin çözümüne yönelik ortaya çıkan tartışmalara yeni bir boyut kazandıracak bir gelişme yaşanmıştır. Bu alternatif görüşü savunanlar, her iki edebiyat türünün yabancı dil öğrenimi üzerinde eşit etkiye sahip olmasının nedenlerini açıklamaya çalışmışlardır. Şöyle ki, Hartung, Withers, Hagoort & Willems (2017), yabancı dilde bir metni okuyanlar için metnin kurgusal olup olmamasının veya karakterlerin gerçek olup olmamasının bir

önemi olmadığını savunmuşlardır. Onlara göre, önemli olan, karakterlerin kimler olduğu, hangi niteliklere sahip oldukları, okuyucular için nasıl bir değer temsil ettikleridir. Ayrıca, bu kapsamda hangi özel “okuma durumlarının” öğrencilere sunulduğu, anılan yazarlar tarafından öne çıkarılmaktadır. Önemli olan, kurgusal türden olsun ya da olmasın, edebiyatın iki türü itibarıyla de olup bitenlerin, olayların ve eylemlerin seyrinin okuyucunun kişisel yaşantısı ve onu çevreleyen dünya ile nasıl bir ilişki kurduğudur (akt. Sukmawan, Setyowati, & El-Sulukiyyah, 2021, s. 524). Bu görüşe göre, “okuyucu için kurgusal olan, kurgusal olmayan kadar gerçektir”. Bu durum özellikle, görünüşte kurgusal değil gibi görünen ve algılanan, ancak özünde kurgusal olan edebi metin türleri için geçerlidir. Bunun tersine, imgelem ve mecaz gibi kurgusal öğeleri içeren, okuyucunun algısında kurgusallık izlenimini bırakan fakat esasen kurgusal olmayan edebiyat türleri için de geçerlidir. Bu noktadan hareketle, hem kurgusal hem kurgusal olmayan metinlerin, okuyucuların benzer okuma beklentileri ve okuma hedeflerinin oluşmasına yol açtığı görülmektedir.

Özgün Edebiyatı Kullanmanın Zorlukları

Birçok araştırmaya göre, yabancı dil öğretme ve öğrenmede araçsal değer olarak kabul edilen özgün edebiyat metinlerini kullanan öğretmenler ve öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar çok yönlüdür (Trajanoska, Jovanchevska & Jolevska-Popov, 2019; McKay, 2001; Savvidou, 2004). Edebiyatta kullanılan dil öğrenciler açısından birçok sorun yaratabilmektedir: Karışık dilbilgisel yapılar, karmaşık kelime dağarcığı ile sözdizimi; yaygın olmayan dilsel kullanımlar; geleneksel ortak söylemin bağlı olduğu kuralları ihlal etme durumları vb. Bunun dışında, metinlerdeki inceleme konusu olan kültürel temalar, öğrencilerin aşına olmadığı veya hiç tanımadıkları kavramları da içerebilmektedir. Öğretmenler, yabancı dil öğretiminde edebiyat metinlerini etkin bir şekilde kullanmak konusunda gerekli eğitimleri tam olarak almamış da olabilirler. Edebiyat metinlerinin kullanımına ilişkin ilke, yöntem ve teknik bilgiyi kapsayan mesleki eğitim, öğrencilerin ihtiyaçlarını ve ilgilerini karşılamak konusunda ve öğretmenlere doğru karar almaları konusunda yardımcı olacağından büyük önem taşımaktadır.

Daha önce belirtildiği gibi, özgün edebiyat metinleri, öğrencilerin standart İngilizce seviyelerinden uzak kalabilmektedir. Bu nedenle yabancı dili ileri düzeyde bilen öğrenciler bile özgün edebi metinleri anlamada zorluk çekebilmektedirler.

Bunun dışında, özgün edebiyat metinlerinin seçimi ile ilgili olarak da önemli pratik sorunlarla karşılaşmaktadır. Doğru metin seçmek, öğretmenler için kolay olmayan bir görev olabilmektedir. Metin seçme konusunda farklı kıstasların

dikkate alınması gerekmektedir. Bu kıstaslar arasında öğrencilerin yabancı dilde yeterlilik seviyeleri, sosyo-kültürel ve tarihsel deneyimleri, yaş ve cinsiyet gibi unsurlar da yer almaktadır. Şöyle ki sözcelimi, hassasiyet teşkil eden cinsiyet konusunu içeren edebi metinler, öğrencilerin ne şekilde tepki vereceklerini önceden tahmin edecek şekilde dikkatli bir planlama ve hazırlık gerektirmektedir. Bu tür metinlerde daha önce belirtildiği gibi öğrencilerin sınıf içindeki cinsiyetlerine göre dağılımları, yaşı ve sosyo-kültürel geçmişleri dikkate alınması icap eden önemli kıstaslar olarak ortaya çıkmaktadır.

Yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenler, özgün materyallerin kullanımı konusunda bazı durumlarda kendilerini öğrencileriyle kıyaslamaktadır. Bazı öğretmenler kendilerinin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündüklerinde rahatsızlık hissedebilmekte, bundan dolayı sınıfta özgün materyallerin kullanımı konusunda her zaman olumlu tutum içinde olmayabilmektedirler (Horowitz, 1990, s. 163).

Özgün ders materyalleri ile ilgili olarak yukarıda anlatılan sorunlarla birlikte, İngilizce dersi sınıflarında özgün materyallere gösterilen ilgi gittikçe gelişim göstermekte ve ivme kazanmaktadır. Yakın geçmişte, kurgusal olsun ya da olmasın, yabancı dille oluşturulan özgün materyalleri bulmak kolay olmamıştır. Bugünün teknolojik gelişimiyle özgün materyallere, özellikle dijital içerikli materyallere ulaşmak çok daha kolay hale gelmiştir.

İngilizce Öğretiminde Farklı Edebiyat Türlerinin Kullanılmasının Olumlu ve Olumsuz Yanları

Genel olarak, bazı araştırmacılar, yabancı dil eğitiminde kullanılmakta olan edebiyatın kurgusal ve kurgusal olmayan metinlerinin arasında önemli bir fark olmadığını öne sürseler de Sukmawan ve ark. (2021, akt. Martin, 2012; Topping, 2015) kurgusal metinlerin öğrencilerde çıkarım yapma ve özetleme gibi okuma stratejilerinin gelişimine daha fazla etki ettiğini ileri sürmektedirler. Bunun yanı sıra metin yapısı ve kelime dağarcığı açısından daha üstün nitelikleri olduğu düşünülen kurgusal metin türünün, öğrencileri daha derinlemesine okumaya sevk ederek, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir. Bu nedenle, adigeçen yazarlar bu iki farklı edebiyat türü arasında İngilizce öğretiminde kurgusal metinlerin daha iyi bir seçenek olduğu görüşünü taşımaktadırlar.

Edebiyatın kurgusal türünü savunanların sıklıkla dile getirdikleri temel gerekçe, bu metin türünün öğrencilerde duygudaşlık (empati) gelişimi, eleştirel akıl yürütme, duygusal olgunluk, eleştirel sorgulama ve çıkarım yapma gibi eğitsel becerilerdeki gelişimi etkilemesinin yanı sıra bu becerilerin aynı zamanda diğer

akademik alan ve disiplinlere aktarılabilmesini sağlamasıdır (Horowitz, 1990). Benzer görüşü paylaşan Widdowson da (1984, 1975, akt. Horowitz, 1990), kurgusal edebiyatın başlıca avantajının, “bireylerdeki anlamlandırma, metinlerdeki anlamları müzakere etme, mecazda yeni deneyimler edinme gibi yetileri harekete geçirme” olduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda, yorumlama ve analiz yetilerinin öğrenme ortamları içinde ya da dışında kalsın veya edebiyat temelli olsun ya da olmasın, farklı ortamlarda çeşitli dilsel uygulama durumlarına aktarılabilceği ileri sürülmektedir.

Yabancı dil öğretiminde kurgusal edebiyat metinlerinin kullanımını savunanların ileri sürdükleri başlıca argümanlara karşı kurgusal olmayan edebiyat savunucularından sert eleştiriler gelmektedir. Bu karşıt görüşlere göre, kurgusal metinlerin kurgusal olmayan metinlerle kıyaslandığında yabancı dil olarak öğretilen İngilizce sınıflarında herhangi bir üstün tarafı olmadığı belirtilmektedir. Bu noktadan hareketle, Horowitz (1990) konuya ilişkin çok net sorular sormakta ve kendi görüşünü de şu şekilde dile getirmektedir:

“Kurgusal edebiyat metinleri ile ilgili ortaya atılan yorumsallık iddialarına bakıldığında, kurgusal olmayan edebiyat metinlerine kıyasla, kurgusal metinlerin daha zengin ve daha üstün olduğuna inanmamız için nasıl bir nedenleri var ki? Aslında sadece bu iki türün birbirinden farklı olduğunu söylemek daha doğru değil midir? “Anlamlandırmak” ve “anlam üzerinden müzakere yapmak” konusuna gelince, kuşkusuz ki kurgusal olmayan metinleri okumanın, kurgusal olanlardan daha geride olduğunu söylemek mümkün değildir. Mecaz ve imgeleme kurgusal edebiyatın münhasır mülkü değildir (s. 164).”

Gerçekten de kurgusal edebiyat metinleri, tıpkı kurgusal olmayan edebiyat metinleri gibi değişken dil ve mecaz araçlarını kullanmaktadır. Akademik alanlarda kullanılan bilimsel söylemlere de dergi makalelerinin anlatım diline de bakıldığında, kurgusal olmayan metinlerde çok derine işlenen yaratıcılık olgusu ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde mecaz ve yorumlama zenginliğini görmek mümkündür. Özellikle bu noktada, kurgusal edebiyat taraftarlarının ileri sürdükleri argümanları kabul etmek mümkün değildir. Bu açıdan bakıldığında, kurgusal olan ve kurgusal olmayan metinler arasında yabancı dil eğitimi bağlamında pek bir fark olmadığı ifade edilebilir. Horowitz (1990), yabancı dil öğretiminde “kurgusal metinler mi kurgusal olmayan metinler mi daha iyi bir seçenek olur” sorusuna şöyle cevap vermektedir: “Metinlerde anlam bulma ve yorumlama becerilerini geliştirmek konusunda edebiyatın bu iki tür arasında iddia edebilecek anlamlı tek farkı, öğrencilerin dilsel beceriler ile hazırbulunuşluk düzeyleri arasında aranması oluşturmaktadır, metin türleri arasında değil.”

Kurgusal metinlerin özelliği şöyle ki onlar kendi gerçekliklerini yaratmaktadır. Böylece metin ile etkileşimsel bağ kuran okuyucu ve gerçek dünya arasındaki bağlar bozulmaya başlar; kurgusal olmayan metinlerin aksine kurgusal edebiyatın kullandığı dil, yöntem ve üslup bakımından ortak dil kurallarına (gramer, kavramsal uyum, ana fikir geliştirme, anlam ahengi vs.) uymak gibi bir zorunluluk duymaz. Bunun yanı sıra bazı kurgu edebiyat metinleri, İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenenlerin okuduğunu anlama becerisini engelleyecek kadar dar anlamlı kültürel unsurları da içerebilmektedir. Bundan dolayı, dilin yanında bu bağlamda özel kültür eğitimi alamamış olan öğrenciler, metinlerde geçen bu dar kapsamlı anlamları gerektiği şekilde algılamakta zorlanırlar. Bu kültürel unsurları çözümlenmeyi bilmedikleri için bu öğrenciler üzerlerinde ek bir baskı hissetmektedirler. Ayrıca kendilerini bu konuda yetersiz olarak görmeye başlayabilirler. İngilizce öğretimi alanında, asıl sorulması gereken soru şudur: “Milyonlarca öğrencinin hayatlarındaki hedeflerinin, edebiyat analizi ve dar kapsamlı kültür bilgisi ile hiçbir ilgisi olmadığı halde İngilizce dilini öğrenmek için bu kadar kurgusal edebiyat metinleri okumaya zorlanmaları gerekli midir? Bu şekilde bir eğitim yöntemine başvurmak doğru mudur?” Ayrıca, edebiyat analizi ve dar kapsamlı kültür bilgisinin, edebiyat alanı ve kültür çalışmalarından başka alanlara aktarılmasının da pek mümkün olmadığını kabul etmek gerekmektedir.

Akademisyenler ile öğretmenler ve araştırmacılar, sınıf içi eğitimsel ve düşünsel tartışmaların düzenlenmesine sayısız olanak sağladığı için İngilizce derslerinde kurgusal olmayan edebiyat metinlerini kullanma yönünde gittikçe artan bir eğilim göstermektedirler. Trajanoska, Jovanchevska & Jolevska-Popov (2019, s. 33-34), kurgusal olmayan edebiyat metinlerinin, hem öğretmenlerin hem öğrencilerin ilgisini kolayca çekmesinden ve dünya gündemiyle yerel gündemi meşgul eden önemli sosyal meseleleri ele almasından dolayı kurgulardan “daha iyi bir seçenek” olduğunu ileri sürmektedirler. Kurgusal olmayan metinlerde işlenen temalar ve konular, geçmiş, bugün ve gelecek arasında anlamlı bağlantılar kurulmasında daha uygun bir seçenek sundukları için sınıf içi eğitsel tartışmalar düzenlenmesinde verimli zeminin oluşumuna da yardımcı olmaktadır. Ayrıca söz konusu yazarlar, işlenen konuların güncel anlamı ve kullanılan ders materyallerinin özgünlüğünden dolayı, kurgusal olmayan metinlerin öğrencilerin motivasyonunu kat kat artırdığını, bunun sonucunda da “öğrenme süreçleri ile dil becerilerinin gelişimi üzerinde” de olumlu etkiler yarattığını söylemektedirler.

Lambert'e (2018) göre yabancı dil öğrencileri kurgusal olmayan edebiyat kaynaklarına nispeten daha kolay erişim olanaklarına sahiptirler. Bu metinlerde geçen ve kendi hayatları ile daha kolay ilişkilendirebildikleri konu ve temalar,

onların entelektüel, sosyal ve kültürel gelişmelerini olumlu yönde etkilemektedir. Kurgusal olmayan edebiyat yaklaşımının taraftarlarına bir destek de Cilliers'ten (2017) gelmektedir. Araştırmacı, kurgusal olmayan metinler ile bunların üzerine inşa edilen ders materyallerinin yeni nesiller için yapılan eğitimlerde daha uygun olduğunu söylemektedir. Çünkü günümüz bilgi çağında büyüyen öğrenciler, bir şey öğrenirken herhangi bir konuda doğru ve özgün bilgilere en hızlı erişim olanağına sahip olmak isterler. Bu acil taleplerini her türlü işitsel/görsel ve interaktif biçimlerdeki bilgi kaynaklarına da yöneltmektedirler.

Ders materyal seçimi konusuna gelince, eğitim kurumları tarafından okul müfredatı ile öğrenci özellikleri ve öğretmenlerin mesleki nitelikleri göz önünde tutularak çıkarılan çeşitli kısıtlama ve zorunluluklara uyum sağlamak zorunda olan öğretmenler için uygun materyal seçmek konusu her zaman yorucu bir uğraş olmuştur. Bu anlamda, Trajanoska, Jovanchevska & Jolevska-Popov'a (2019) göre, eğitsel etkinliklerin planlanması, tasarlanması ve hazırlanması görevi İngilizce öğretimi ortamlarında kurgusal edebiyat üzerinde temellendirilen yaklaşımla kıyaslandığında, kurgusal olmayan yaklaşımı benimseyen ortamlar için daha zorlayıcı olmaktadır.

Goodwin (2018, s. 161) Japonya'da İngilizce öğrencileri ile geçirdiği bir eğitim deneyimini paylaşmıştır. Yazar, öğrencilerin kurgusal unsurlarıyla harmanlanmış, fakat özünde kurgusal olmayan metinlere karşı daha fazla ilgi duyduklarını ve materyal seçimlerinde bu tür metinleri tercih ettiklerini dile getirmektedir. Yazar, bu tür metinleri “kurgusal olmayan hikâyeler” olarak tanımladığını belirtmektedir. Yazar, anlatımının devamında kurgusal olmayan, öykümsü metinlerin bu denli popülerlik kazanmasını ve öğrencilerinin özel ilgi göstermelerinin sebebini ise bunların gerçek olaylardan esinlenerek yazılan öyküler olduğu, “iyi anlatılmış gerçek hikâyeler”, “öykücü üslupla aktarılan gerçek olaylar” olması temelinde açıklamaktadır. Bir bakıma Goodwin'in (2018), kurgusal olmayan yaratıcı edebiyat olarak da tanımladığı ve kategorileştirdiği bu olgu, kurgusal unsurları içeren ancak esasen kurgusal olmayan bir edebiyat türüdür. Bu tür metinlerde, edebiyat yazarlarının ve hikâye anlatıcıların sıkça kullandıkları, edebiyata özgü yazım teknikleri, yöntemleri ve araçları bulunmaktadır. Kurgusal olmayan yaratıcı metinlerde, fikirler ile anlamlar bir hikâye çizgisinde seyrederek ve ilişkilendirilirler. Sahne ayarlanması, arka plan ortamının düzenlenmesi, karakterlerin tanıtımı, hikâyenin aşamalarının belirlenmesi (başlangıç, gelişme ve sonuç) ve olayların dizgisi doğrultusunda planlama ve yapılandırma, sözlü konuşma aktarımı bu durumun örneklerindedir. Bütün kurgusal bileşenleri içermesine rağmen, bu tür metinlerde kurgusal olmayan bileşen her zaman daha baskın ve hatta hâkim ana

unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Gerçek bilgi ile olgulara dayandırılan ana çizgi ortaya konulmaktadır. Araştırmacıya göre, İngilizce öğretiminde kurgusal olmayan yaratıcı metin türünü sınıf içi çalışmalara temel alan uygulamalar, “öğrencilere gazetecilik, halkla ilişkiler ve reklamcılık gibi iletişim alanlarına özgü becerilerinin gelişiminde de bir başlangıç noktası” olarak ortaya çıkmaktadır. Bir bakıma, bu farklı alanlara özgü beceriler kümülatif gelişimiyle katlanarak okuma ve yazma becerilerinin gelişimini de etkileyebilmektedirler (162-63).

SONUÇ

Edebiyat üzerinde temellendirilen yabancı dil öğretimi alanındaki son gelişmelerin kapsamlı bir incelenmesine dayanan bu çalışmada, İngilizce dersi sınıfında kurgusal edebiyat türü ile kurgusal olmayan edebiyat türü arasındaki ikilemin çözümlenmesi amacıyla kurgusal olmayan edebiyat yaklaşımının birinci tercih olarak benimsenmesi gerektiği öne sürülmektedir.

Bu yaklaşımı benimseyen öğretim uygulamalarından kaynaklanan eğitsel yararların, eksikliklerin yanında nispeten daha fazla olduğu düşünülürse, sınıfta uygulanan geleneksel yabancı dil öğretim yöntemlerine ilave olarak bu yaklaşımın aktif olarak benimsenmesi konusunda öğretmenler teşvik edilmektedir.

Öte yandan, yukarıda verilen kurgusal olmayan yaratıcı edebiyat örneğinde geçerli olduğu gibi, hangi edebiyat türünü seçecekleri konusunda kararsız kalan öğretmenlere, kurgusal olmayan edebiyat metinlerini kurgusal öğeler ile kaynaştırarak birlikte kullanmaları önerilmektedir.

İngilizce derslerinde materyal temin etme ve etkinlik yapma hazırlığını ve tasarımını yapan öğretmenler, kurgusal olanla kurgusal olmayana birlikte kullanılmak, olgusal gerçeklikle duygusal gerçekliği bir arada kaynaştırmak, bilimle sanatı harmanlamak, gerçek anıları mübalağa yöntemiyle aktarmak gibi karma öğrenme yaklaşımını eğitsel açıdan yararlı bulabilirler (Williford, 2010, 2011, 2012, akt. Goodwin, 2018). Bu bağlamda, Gutkind (2012) çalışmasında, edebiyat temelli İngilizce öğrenme ortamlarında kurgusal unsurlarla harmanlanmış kurgusal olmayan unsurların, yabancı dil öğrencileri için uygun bir öğretim ortamı sunacağını ileri sürmektedir. Bu çerçevede, örneğin, kısa metin olmak kaydıyla, odak-merkezli ve dar kapsamlı bir anı yazma tekniği kullanılabilir. Öğrencilerin kişisel yaşantılarından yola çıkmak, başka insanların geçmiş deneyimlerini, hayatlarını araştırmak ve bunları uygun bir üslupla aktarmak, sınıf içi etkinliklerde ve eğitsel eylem planlamasında araçsal kaynak olarak kullanılabilir.

Bu yolla öğrenciler, kurgusal edebiyat kapsamına giren hikâye anlatım ve yazım teknikleri gibi farklı öğeler ile kurgusal olmayan edebiyat bileşenlerini bir

araya getirerek dönüşümlü bir şekilde kullanmayı öğrenirler. Misal olarak, olay raporlama, günlük tutma ve benzeri iletişimsel tekniklerin kullanılması sayılabilir. Bu yaklaşım sayesinde öğrencilerin, yabancı dil öğrenme ortamlarında edebiyatın hayali dünyası ile gerçek dünyası arasında köprü kurma fırsatlarını tespit ederek, edebiyatı her iki boyutuyla kapsamlı olarak deneyimleyebilmeleri daha derin, daha zengin ve ilgi çekici yaşantılar ortaya çıkaracaktır.

Bu çalışmada sözü geçen araştırmaların çoğunda, İngilizce öğrenenlerin yazma, okuma, dilbilgisi, kelime bilgisi, eleştirel düşünme ve kültür bilgisi gibi beceri ve yeterliliklerinin geliştirilmesine odaklanılmaktadır. Gelecekte ele alınacak çalışmalarda, edebiyat yaklaşımı kurgusal olsun ya da olmasın, öğrencilerin konuşma ve sözlü etkileşim/iletişim becerileri ile olası ilişkiler üzerinde odaklanılırsa, çalışmalar kuramsal çerçevenin genişlemesi açısından daha yararlı olabilecektir.

Sonuç olarak, söz konusu alan çalışmalarının analizinden elde edilen bilgiler doğrultusunda, edebiyatın kurgusal olmayan türünün kullanımına ağırlık veren İngilizce öğretiminin, eğitim yaklaşımı itibariyle daha üstün nitelikli olduğunu söylemek mümkündür. Kurgusal olmayan edebiyat yaklaşımı, öğrencilerin kritik rolünü vurgulamaktadır. Okuyucuyu çok ayrıcalıklı bir konuma koyan bu yaklaşıma göre okuyucunun gözündeki gerçeklik, Polonyalı gazeteci olan Ryszard Kapuściński'nin söylediği gibi "ben oradaydım, olayı gördüm, yaşadım, şahit oldum" olgusu ile hayat bulur (2017, akt. Goodwin, 2018).

KAYNAKÇA

- Al Azri, R.H., & Al-Rashdi, M. H. (2014). The effect of using authentic materials in teaching. *International Journal of Scientific & Technology Research*, 3, 249-254.
- Appley, B.K. (1988). *The effectiveness of fiction and non fiction in teaching reading to ESL students*. Master Thesis. Portland University. https://pdxscholar.library.pdx.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4764&context=open_access_etds.
- Arifa, Z. (2011). the effects of authentic materials on students' writing of procedural text. *Journal on English as a Foreign Language (JEFL)*, 1 (2), 95-102.
- Cilliers, E.J. (2017). The challenge of teaching generation Z. *PEOPLE: International Journal of Social Sciences*, 3 (1).
- Dewey, J. (1916). *Democracy and education*. New York; Macmillan.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York: Macmillan.
- Goodwin, A. (2018). *The creative nonfiction genre and some connections to ELT theory*. (15/06/2022 tarihinde <https://core.ac.uk/download/235012823.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Gutkind, L. (2012). You can't make this stuff up. *The complete guide to writing creative nonfiction from memoir to literary journalism and everything in between*. Boston: Massachusetts: Da Capo Press.
- Hartung, F., Withers, P., Hagoort, P., & Willems, R. M. (2017). When fiction is just as real as fact: No differences in reading behavior between stories believed to be based on true or fictional events. *Frontiers in psychology*, 8, 1618. (20/05/2022 tarihinde <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01618> adresinden ulaşılmıştır).

- Horowitz, D. (1990). Discussions and research notes fiction and nonfiction in the ESL/EFL classroom: Does the difference make a difference? *English for Specific Purposes*, 9, 161-168.
- Lambert, J. (2018). Big ideas for expanding minds: Teaching English language learners across the curriculum. *International Journal of Bilingual Education & Bilingualism*, 21(4), 520-522.
- Martin, S. (2012). Effective comprehension strategies after initial reading of fiction and nonfiction texts. Education master. https://fisherpub.sjfc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1208&context=education_ETD_master
- McKay, S. (2001). Literature as content for ESL/EFL. In M. Celce-Murcia, *Teaching English as a second or foreign language*, Boston: Heinle&Heinle, 319-332.
- Savvidou, C. (2004). An integrated approach to the teaching of literature in the EFL classroom. *The Internet TESL Journal*, 12.
- Song, H. & Buchanan, D.L. (2019). Engaging English learners and their families: The power of non-fiction text and the participatory approach. *The Reading Matrix: An International Online Journal*, 19 (1).
- Sukmawan, S., Setyowati L., & El-Sulukiyyah A.A. (2021). The effect of authentic materials on writing performance across Different levels of proficiency. *International Journal of Language Education*, 5 (1), 515-527 Doi: <https://doi.org/10.26858/ijole.v5i1.15286>
- Sundana, G. P. (2017). The Use of authentic material in teaching writing descriptive text. *English Review: Journal of English Education*, 6 (1), 81-88. <https://doi.org/10.25134/erjee.v6i1.773>
- Takahashi, K. (2015). Literary texts as authentic materials for language learning: The current situation in Japan. *Literature and Language Learning in the EFL Classroom*, 26-40. (10/05/2022 tarihinde <https://doi.org/10.1057/9781137443663> adresinden ulaşılmıştır).
- Topping, K. J. (2015). Fiction and non-fiction reading and comprehension in preferred books. *Reading Psychology*, 36 (4), 350-387. <https://doi.org/10.1080/02702711.2013.865692>
- Trajanoska, I., Jovanchevska, J. & Jolevska-Popov, T. (2019). Educate and empower: From a more creative and enlightened teacher to a more forceful and cultivated student. *ELTAM Journal. 10th ELTAM - IATEFL - TESOL International Biannual Conference*. 19-21 October 2018, Struga, Republic of Macedonia.
- Ward, N., Schell, R., Brown, C.L., & Thomason, B. (2019). Pairing fiction and nonfiction texts to promote literacy and language development of adolescent english learners. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 92, 193 - 201.